

Seimo narių grupė kreipėsi į Konstitucinį Teismą (KT), prašydama iširti Lietuvos Respublikos mokslo ir studijų įstatymo 2 straipsnio 26 dalies atitiktį Lietuvos Respublikos Konstitucijai.

Parlamentarai atkreipė dėmesį, kad Seimas 2018 m. sausio 13 d. skubiai pakeitė Mokslo ir studijų įstatymo 2 straipsnio 26 dalį, dėl kurios nuostatos – „Iki 2018 m. kovo 1 d. studijų kryptys įvertinamos ir laikinai akredituojamos pagal švietimo ir mokslo ministro patvirtintus reikalavimus ir tvarką. Studijų kryptių laikino akreditavimo terminą nustato švietimo ir mokslo ministras. Jeigu įvertintos krypties studijos neatitinka švietimo ir mokslo ministro nustatytų reikalavimų, aukštoji mokykla negali priimti studentų į tos krypties studijas, o studijuojančiųjų tolesnes studijų galimybes nustato švietimo ir mokslo ministras“ – galimas prieštaravimas Konstitucijai, konkrečiai – konstituciniams teisinės valstybės, teisinio tikrumo, teisinio saugumo, teisėtų lūkesčių apsaugos principams, konstituciniam draudimui nustatyti teisės akto grįžtamąją galią, Konstitucijos 5 straipsnio 2 daliai.

„Nekvestionuojame Seimo įgaliojimų įstatymu pavesti švietimo ir mokslo ministrui nustatyti naujus reikalavimus studijų kryptių vertinimui, taip pat neginčijame įstatyme įtvirtintos švietimo ir mokslo ministro teisės nustatyti naujus reikalavimus, tačiau pagal Konstituciją Seimas įstatymu negali nustatyti tokio teisinio reguliavimo, kuriuo švietimo ir mokslo ministrui būtų suteikta teisė išleisti teisės aktą, numatantį naujus reikalavimus studijų kryptių vertinimui, kuris galėtų turėti grįžtamąją galią. Nauji reikalavimai gali būti taikomi tik į ateitį“, – pabrėžė vienas iš kreipimosi autorių Seimo Tėvynės sąjungos-Lietuvos krikščionių demokratų (TS-LKD) frakcijos narys Andrius Kubilius.

Kaip pažymima kreipimesi, KT jau anksčiau yra nurodęs, kad nauji studijų kryptių vertinimo kriterijai gali būti taikomi tik naujam vertinamajam laikotarpiui, kuris turi būti racionaliai pagrįstas (pakankamas), kad aukštosios mokyklos turėtų realias galimybes pertvarkyti studijų programas pagal naujus reikalavimus. Naujas vertinamasis laikotarpis negali būti nepagrįstai trumpas – jis negali būti toks, kad aukštosios mokyklos neturėtų realių galimybių pertvarkyti studijų kryptių ir studijų programų pagal naujus reikalavimus.

„Deja, ginčijamoje įstatymo nuostatoje visiškai nepaisoma KT nutarimuose suformuluotų reikalavimų: nepaisoma teisinio tikrumo, teisinio saugumo, teisėtų lūkesčių apsaugos principų; reikalavimo, kad įstatymų leidėjas gali nustatyti tik tokį teisinį reguliavimą, kuris suteiktų galimybę teisinių santykių subjektams iš anksto žinoti, ko iš jų reikalauja teisė, kad jie galėtų savo elgesį orientuoti pagal teisės reikalavimus; reikalavimo, kad pagal Konstituciją teisėkūros subjektams draudžiama teisės aktui suteikti grįžtamąją galią, jeigu juo pabloginama teisės subjekto padėtis“, – sakė A. Kubilius.

Kitame Seimo narių kreipimesi į Konstitucinį Teismą prašoma iširti Lietuvos Respublikos Seimo 2018 m. sausio 12 d. nutarimo „Dėl pritarimo Lietuvos sporto universiteto reorganizavimui prijungimo prie Lietuvos sveikatos mokslų universiteto būdu“ atitiktį Mokslo ir studijų įstatymui, taip pat Konstitucijai.

„Esame suinteresuoti, kad tokių pertvarkų rezultatas garantuotų kokybišką aukštąjį išsilavinimą ir vardan tokio tikslo sutelktų aukštojo mokslo bendruomenę. Todėl labai svarbu, kad pertvarka būtų įgyvendinama preciziškai laikantis galiojančių teisės aktų bei konstitucinės doktrinos, saugančios aukštųjų mokyklų autonomiją, teisinės valstybės, teisinio saugumo, teisėtų lūkesčių apsaugos principų“, – pažymėjo Seimo narys A. Kubilius.

Minėtame Seimo nutarime pritarta Lietuvos sporto universiteto reorganizavimui prijungimo prie Lietuvos sveikatos mokslų universiteto būdu.

Pasiūlyta Lietuvos sveikatos mokslų universitetui ir Lietuvos sporto universitetui iki 2018 m. kovo 1 d. pateikti Lietuvos Respublikos Seimui universitetų reorganizavimo planą ir reorganizavimo sąlygas. Seimo nariai jau anksčiau perspėjo valdančiąją daugumą, kad pagal Mokslo ir studijų įstatymo 38 straipsnyje nustatytą tokios reorganizacijos tvarką Lietuvos sporto universiteto tarybai nepritarus siūlomam universiteto reorganizavimo būdui, dėl tokio reorganizavimo būdo Seimas turėjo gauti specialų Vyriausybės teikimą, o universiteto tarybos neigiamą nuomonę turėjo įvertinti Seimas. Kaip žinome, nieko panašaus nebuvo padaryta: Vyriausybė tokio teikimo Seimui nepateikė, o Seimas neapsvarstė jokios Seimo išvados dėl universiteto tarybos neigiamos nuomonės.

„Teisinėje valstybėje negalima remtis nuostata, kad „tikslas pateisina priemones“. Negalima įgyvendinti svarbios reformos, naudojant neteisėtas priemones, nes taip bus sukompromituota ir sužlugdyta tikrai svarbi pertvarka“, – apibendrino A. Kubilius.

KOMENTARAI. Artūras Judžentis. Susitikimą išgelbėjo vieno sveiko ir gyvybingo instituto -- Lietuvių literatūros ir tautosakos -- mokslo bendruomenė

Praėjusį penktadienį ŠMM įvyko mokslo institutų bendruomenių susitikimas-diskusija su viceministru Giedriumi Viliūnu ir Pertvarkos komisijos nariu Eugenijumi Butkumi. Susitikimą galėčiau apibendrinti taip. Jį išgelbėjo vieno sveiko ir gyvybingo instituto -- Lietuvių literatūros ir tautosakos -- mokslo bendruomenė. Ji atvyko susitelkusi, kalbėjo ryžtingai ir visi vienu balsu, todėl Ministerijai teko atsitraukti. Buvo suvokta ir pasakyta iš esmės gerų dalykų. Tai, kad humanitarinių mokslų darbą planuoti būtų galima ilgalaikėmis programomis; kad jiems netinka ministerijos primetami darbo vertinimo kriterijai; kad Ministerija turėtų padėti institutams, juos remti, o ne tik kontroliuoti ar juo labiau gąsdinti.

Vis dėlto kai kurie esminiai dalykai liko nesuprasti ar bent nepaminėti. Visų pirma, institutai gynėsi kaip mokslo institucijos ar mokslo bendruomenės, nesuvokdamos savęs (ar bent jau to neišryškindamos) kaip tautos ir valstybės valios bei interesų vykdytojų. Jų sąmonėje lituanistika

egzistuoja atskirai nuo lietuvių tautos ar Lietuvos valstybės ir tarsi pati sau. Tautos ir valstybės sąvokos susitikime nebuvo paminėtos jokiam kontekste.

O juk institutų skaičių turėtų lemti kaip tik valstybės interesus. Kadangi valstybę steigia tauta, tai jų turėtų būti tiek, kiek tuo metu reikia tautos kultūrai visavertiškai gyvuoti ir lygiavertiškai konkuruoti su kitomis kultūromis. Dabar gi, ministerija dėl institutų skaičiaus nieko aiškaus nepasakė (tiksliau, tvistai nepasakė, kad institutai nebus jungiami): norėtusi sujungti, bet dėl kilusio triukšmo tokius ketinimus teks bent kiek atidėti.

Darbą planuoti turėtų būti leista patiems institutams, kad ir ilgalaikėmis tyrimų programomis. Ministerija tokias programas tvirtintų ir reikalautų už jas po kokių 5--6 metų atsiskaiityti. Tokia institutų veiklos laisvė -- būtina mokslo darbo sąlyga -- Ministerijai yra nesuvokiama. Apie ilgalaikes programas, kaip jau minėjau, diskusijoje buvo užsiminta, paminėta, kad jos Ministerijoje stringa, tačiau ši tema daugiau nebuvo išplėtotą.

Susirinkime išryškėjo, kad institutai nesuvokia, jog humanitarinių mokslų (lituanistikos) darbų vertinimo kriterijus turi sukurti patys tuos darbus dirbantys mokslininkai, t. y. patys institutai. Buvo pasakyta, kad Ministerijos taikomi iš esmės kiekybiniai vertinimo kriterijai humanitariniams mokslams netinka, bet tuo pačiu ir palikta Ministerijai spręsti, kokie gi kriterijai šiems mokslams labiau tiktų. Iš Ministerijos tarsi reikalauta: šie kriterijai prasti, vertinkite mus pagal kitokius kriterijus. Ar gali Ministerijos valdininkai, kurių intelektualinis potencialas ir išsilavinimas yra kus kas menkesnis, nei mokslininkų, nustatyti tokius kriterijus?

Susitikime nemaža kalbėta apie mokslininko orumą, darbo laisvę -- ir tai yra gerai. Vadinasi, mokslininkai bunda.

Apibendrinamas diskusiją viceministras kalbėjo labai nuolaidžiai, žadėjo apsilankyti visose mokslininkų bendruomenėse, taip pat pratęsti diskusiją su institutų atstovais. Tačiau išsiskirstyta su abejonėmis: viceministras prasarė, kad tie atstovai galėtų būti... institutų direktoriai (kurių tik du susitikime dalyvavo ir tik vienas -- buvęs literatų -- kalbėjo) ir mokslo tarybų pirmininkai. Susirinkusiųjų spaudžiamas dar pridėjo mokslo bendruomenių atstovus.

Manau, kad šį kartą taip tiesmukai sujungti institutų Ministerijai nepavyks. Tačiau visai nesusidarė įspūdis, kad ji šios minties visai atsisakytų. Ši Ministerija yra nepajėgi iš esmės pakeisti savo požiūrį į institutus. Visai neveiksni ir nekompetentiga yra ministrė (ji nepasirodė ir šiame susitikime), kuri tik retransliuoja valstybės insteresams svetimą politinę valią, t. y. veikia antivalstybiškai. Tokie mano įspūdžiai ir pamąstymai.

KOMENTARAI. Šarūnas Valentinavičius. Atsakymas į Artūro pastebėjimus

Nuoširdžiai dėkoju, gerb. Artūrai, už tokį išsamų analitinį susitikimo ŠMM įvertinimą. Esu tvirtai įsitikinęs, kad viceministro Giedriaus Viliūno „nuoširdumas“ yra absoliuti apgaulė, siekis apmulkinti institutų darbuotojus. Jų – dabartinės valdančiosios daugumos su LDDP koalicija – siekis buvo ir liks naikinti lietuvių. Neabejoju, kad tokį scenarijų – G. Viliūno poziciją – ŠMM vadai su ministre buvo aptarę. O būtent, nespausti, vaidinti supratingą, užjaučiantį. Ir tuo pačiu operatyviai (vykstant pokalbiui) išanalizuoti ir įvertinti institutų darbuotojų poziciją, jų požiūrį į institutų veiklą, „sugauti“ silpnąsias vietas. Tai ŠMM ir pavyko. Jūsų pastebėjimas, kad „institutai nesuvokia, jog humanitarinių mokslų (lituanistikos) darbų vertinimo kriterijus turi sukurti patys tuos darbus dirbantys mokslininkai, t. y. patys institutai“ bei kad „Visų pirma, institutai gynėsi kaip mokslo

institucijos ar mokslo bendruomenės, nesuvokdamos savęs (ar bent jau to neišryškindamos) kaip tautos ir valstybės valios bei interesų vykdytojų. Jų sąmonėje lituanistika egzistuoja atskirai nuo lietuvių tautos ar Lietuvos valstybės ir tarsi pati sau. Tautos ir valstybės sąvokos susitikime nebuvo paminėtos jokiam kontekste“ labai taiklus ir verčia nerimauti. Tai dalinai rodo, kad institutuose (arba šiame susitikime dalyvavusiųjų galvose) dar tebėra sovietizmo likučiai – likęs sovietinio vergo sindromas. Šis pastebėjimas nėra kiek neturėtų įžeisti darbuotojų. Juk daugelyje mūsų dar tūno tam tikras sovietizmo virusas, kurį savaip (pagal kiekvienos per 28 metus valdžiusios partijos sistemą) mums, ir jaunos kartoms (pradedant mokykliniu suolu) buvo diegiama – t.y. MES BUVOME IR ESAME SKALDOMI.

Kadangi dabar valdžioje (nebijau atvirai pasakyti bei kalbėti) atėjo 5 kolonos atstovai, kuriems nurodyta galutinai sugriauti Lietuvos valstybę iš vidaus, tai jie tai ir labai skubiai, grubiai ir net nemokšišškai, su niekuo nesiskaitydami tai daro. Juk šią veiklą pradėjo Uspaskich komanda, o šiai komandai duota užduotis „užviršuoti“. Jeigu Jūs per LRT matėte 2018-03-26 d. „Forumą“, tai jame vienareikšmiai apie tai pasakė Laurinavičius, bei S.S. reakcija daug ką pasakė.

Tokios skaldymo politikos ėmėsi viceministras, pasiūlęs lankytis institutuose ir bendrauti su institutų vadovais. Štai čia ir „COMEDIA FINITA“. Jau tas faktas, kad susitikime nedalyvavo institutų vadovybė ir daug pasako, ir verčia sunerimti: jeigu vadovai yra savo institutų patriotai ir suvokia šių mokslo įstaigų svarbą išsaugojant ir puoselėjant lietuvių kalbą, jie PRIVALĖJO dalyvauti. O jei jų nebuvo..... Eilinius mokslo darbuotojus „sulaužys“ grasinimais atleisti, etatų mažinimu ir kt.

Reziumuojant drįsčiau siūlyti bandyti susitikti nesiviešinant su institutų darbuotojais (gal pradžioje su tais kurie dalyvavo pasitarime) ir aptarti situaciją, kaip susivienyti, suvienyti jėgas, paruošti kiekvieno instituto konkrečios veiklos mokslinę programą, kuri užkirstų ŠMM siekius sunaikinti institutus. O dėl LGGRC išlikimo – tai atskiras klausimas. Gal ŠMM „prikergė“ LGGRC prie reorganizacijos dėmesio atitraukimui nuo tikslo pradžioje sunaikinti lietuvių mokslo centrus, o po to imtis kitų „darbų“? Galvoju, kad reikėtų institutų gynybos reikalui susijungti su tikromis patriotinėmis organizacijomis – LLKS, NOKT. Nes situacija yra daug sudėtingesnė ir pavojingesnė, nei atrodo iš pirmo žvilgsnio.